

/de geschiedenis van het alpinisme in België

Deel 1: de pionierstijd

Voor een niet-Alpenland heeft België een opvallende rol gespeeld in de geschiedenis van het alpinisme. In een vijfdelige reeks onderzoekt Klim- en Bergsport Magazine de hoogten en laagten van die geschiedenis.

Het verlangen van de mens om bergen of rotsen te beklimmen, valt historisch te situeren in de grote exploratie- en kolonisatiedrang die zo kenmerkend was voor het begin van de negentiende eeuw. Het valt helemaal samen met de industriële revolutie en de snelle ontwikkeling van de wetenschappen. Meestal waren de eerste bergbeklimmers geologen, biologen, plantkundigen enzovoort. Net zoals het in de Alpen buitenlanders waren die als eersten het hooggebergte introkken, zo kan je die lijn doortrekken naar de Ardense rotsmassieven. Niet de lokale bevolking had interesse voor het gesteente maar wel de ingenieurs die uit de steden en de geïndustrialiseerde regio's kwamen. Naarmate men meer kennis verwierf over die rotsen en de bergen, groeide ook de verleiding om er een avontuurlijke prestatie aan toe te voegen. Vanuit die evolutie ontstonden één voor één de Alpenclubs. Het was niet meteen de vrijetijdsbesteding van de gewone man. Enkel de gegoede klasse kon zich een verblijf in de bergen veroorloven, maar de belangstelling groeide snel. In de Alpen ontstonden ware kuuroorden en in de Ardennen was dat eigenlijk niet anders. Namen en Dinant hadden al in de negentiende eeuw een kursaal en een casino.

EEN BRITS MODEL IN DE VICTORIAANSE TIJD

Het was in augustus 1857 dat vier Engelsen in Interlaken de basis legden voor wat de eerste Alpenclub moest worden. Zes maanden later werd in Londen de 'Alpine Club of Great Britain' officieel gesticht. Het Britse model kreeg snel navolging want in 1862 werd het 'Oesterreichischer Alpenverrein' opgericht, het jaar daarop volgden de 'Club Alpin Suisse' en de 'Club Alpino Italiano'. Het 'Deutscher Alpenverein' volgde in 1869 en tenslotte de 'Club Alpin Francais' in 1874, welke na een jaar al 1700 leden telde en zich bijgevolg in veertien secties structureerde.

De 'Section Paris' telde toen al een tiental prominente Belgische leden. In oorsprong waren de leden van de Alpenclubs vooral lokale bestuurders, adel en hogere burgerij. Het was nog lang geen volkssport. Maar zeer sporadisch sloten zich ook avonturiers en kunstenaars aan, het begrip sportklimmer was echter nog niet aan de orde.

DE BELGISCHE REACTIE

Inmiddels groeide ook hier het idee om een 'Club Alpin Belge' op te richten wat uiteindelijk officieel gebeurde op 18 februari 1883 in een vakbondszaaltje nabij de Beurs in Brussel. Voor de stichters was alpinisme vooral het motief om tot een betere geografische kennis van de wereld te komen, gekoppeld aan het onderhouden van een goede fysieke conditie. Tegelijk was de Club patriottisch geïnspireerd en nam ze de slogan van de CAF over: "Pour la Patrie, Par la Montagne." Het eerste secretariaat werd ondergebracht in de gebouwen van de Brusselse Kruidtuin, waar François Crépin, een van de stichters van de CAB, directeur was.

Foto links: De Solvay-hut op 4003 meter hoogte aan de noordoostzijde van de Matterhorn. Een geschenk van de Belgische industrieel Ernest Solvay aan de Club Alpin Suisse.

Foto rechts: Een zeldzame foto van Ernest Solvay uit 1894 bij een beklimming in Engadin, Zwitserland.

1/5

*"DE EERSTE ALPENCLUBS WAREN PATRIOTTISCH
GEÏNSPIREERD:
POUR LA PATRIE, PAR LA MONTAGNE..."*

Crépin was botanicus en professor aan de Ecole d'Horticulture te Gent. Hij kende de plantenwereld van de Ardennen als geen ander, maar wanneer hij op 47-jarige leeftijd plots de Alpen ontdekt, veranderde er iets in hem. De man die zijn hele leven wandelde met zijn blik naar de bodem gericht, ondergaat een metamorfose wanneer hij bij een studiereis ineens boven en rondom hem het gebergte ontdekt. Hij zou de Club een zeer positieve impuls geven. Een andere medestichter was Louis Navez, auteur van reisverslagen in de Alpen. Hij maakte tal van beklimmingen in gezelschap van de bekende gids Jean Antoine Carell, die eerder al samen met Whymper als eerste op de Matterhorn stond. Dan was er nog Albert Dubois, een Bergense journalist en vriend van Crépin, aan wie we nauwkeurige stichtingsverslagen te danken hebben.

De stichtende vergadering koos Jean-Joseph Crocq als eerste voorzitter. Crocq was senator en professor aan de Université Libre de Bruxelles. Hij was een chirurg die nadien ook nog mineralogie en geologie ging doceren en oprichter was van de Geologische Dienst van België. Vanaf het begin was de CAB uitgever van een 'Revue' waarin de bergen vaak maar de achtergrond waren van de publicaties. Deze magazines vormen vandaag een unieke documentatiebron over de beginperiode van het alpinisme in België. In 1889 neemt de Club een belangrijke beslissing door een eigen bibliotheek uit te bouwen. Welke de voertaal was bij de zittingen van de Club hoeft u niet te vertellen. Het zou nog vele jaren duren vooraleer er binnen de CAB een Vlaamse vleugel zou worden geduld.

EEN NIEUWE EEUW MET NIEUWE GEZICHTEN

Hoewel de CAB aan het einde van de negentiende eeuw een vrij sombere periode doormaakte, doken er plots nieuwe gezichten op die de Club opnieuw impulsen gaven. Eén van hen was Charles Lefébure, een jonge ingenieur die in het chemiebedrijf van Ernest Solvay werkte. Al snel werd hij Solvay's vertrouweling die bij alle projecten nauw betrokken werd. De samenwerking met Lefébure was vruchtbaar in beide richtingen. Hij wekte bij Solvay de passie op voor het alpinisme en bij veel van hun zakenreizen namen beide de tijd voor enkele beklimmingen in de Alpen. De belangstelling van Baron Solvay voor het alpinisme was zeker niet oppervlakkig, hij zou gedurende de rest van zijn leven veel tijd doorbrengen in de bergen. Dat was voor een man met zijn economische en industriële status niet vanzelfsprekend. Solvay financierde overigens de bouw en het onderhoud van de bivakhut op de schouder van de Matterhorn, die naar hem werd genoemd. Tegelijk introduceerde hij Lefébure in de allerhoogste kringen. Zo werd Charles Lefébure, tot aan de eerste Wereldoorlog en zelfs nog er na, de vaste begeleider bij de beklimmingen van Koning Albert 1. De passie van de Koning voor het alpinisme gaf de Club Alpin Belge ongetwijfeld veel aanzien tegenover de grote clubs in de omliggende Alpenlanden, maar het maakte het klimmen daarom niet bepaald toegankelijker voor de bevolking. In de Ardense massieven werd toen sporadisch al geklommen, maar de meeste rotsen waren in privébezit en geheel overwoerd.

EEN TRAGE NAOORLOGSE HEROPLEVING

Zodra het land begon te herstellen van Wereldoorlog I hernam geleidelijk ook de activiteit van de Club en doken er nieuwe namen op. Er was nood aan vernieuwing en aan een ruimere kijk op het alpinisme. Met andere woorden, de Club was al te lang een bastion van wetenschap en techniek, waarbinnen netwerken vaak voorrang kreeg op de eigenlijke doelstellingen. En de leden waren niet bepaald jong, laat staan sportief. Het was, ook naar Britse traditie, een exclusieve mannenclub. Eén van de nieuwe naoorlogse leden was Graaf François-Xavier de Hemricourt de Grunne, de jongste telg in een adellijk geslacht met historische wortels in Saksen en Beieren. Hij werd rond 1930 de secretaris-generaal van de Club Alpin Belge en, als je enkel op zijn naam af ging, lag het niet voor de hand dat uitgerekend hij de CAB zou omvormen tot een bruisende sportvereniging. ▲

- wordt vervolgd -